

УДК 711.25

Логвиненко О.С.,
Полтавський національний технічний
університет імені Ю.Кондратюка

ОРГАНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРА НА РІВНІ МАЛОГО МІСТА

Розглянута структура та зв'язки рекреаційної системи рівня малого міста та наведена перспектива розвитку рекреації та туризму з кластерною організацією.

ВСТУП. Відомим є факт, що на сьогодні Україна, яка розташована в центрі Європи на перехресті транспортних шляхів, і яка має для поступального розвитку своєї рекреаційної сфери сприятливі природно-кліматичні умови, значний історико-культурний потенціал, необхідні людські та матеріальні ресурси, значно відстає від більшості європейських країн за рівнем розвитку рекреаційно-туристичних послуг. Такий стан не є нормальним і потребує активізації процесів щодо створення в нашій державі потужної рекреаційної індустрії, яка спроможна задовольняти різноманітні рекреаційні потреби як мешканців України так і іноземних туристів.

При цьому слід враховувати, що організація рекреаційної діяльності на сьогоднішній день виступає не лише як задача містобудівна, а насамперед соціальна та економічна, що повинна вирішуватися як на загальнодержавному, так і на районному рівні. Вирішення таких складних задач потребує наукової постановки досліджень, які можуть включатися як передпроектна стадія в процес містобудівного проектування на відповідному рівні. Методика планування і проектування рекреації в такому розумінні в даний час теоретично є недостатньо обґрунтованою, вона лише відпрацьовується на планувально-проектному досвіді.

ОСНОВНА ЧАСТИНА. Для розвитку малого міста, його матеріально-технічної бази, освоєння існуючих природно-рекреаційних та культурно-історичних ресурсів необхідно забезпечити формування рекреаційної системи. В даній статі розглянуто те, що рекреаційна система малого міста має основні формотворчих компонентів та підтверджена необхідність її формування у вигляді відповідної системно обумовленої народногосподарської сфери рекреаційної індустрії.

Як показали дослідження, всі процеси на рівні малих міст та районних рекреаційних систем (які є різновидом відкритих термодинамічних систем) мають бути керованими. Для рекреаційних систем малого міста поняття «керованість» має свої відмінності. При розгляді трьох складових елементів рекреаційної системи

«населення – діяльність – середовище» впливають особливості: підготовка кадрів для рекреаційної індустрії, економіко-правове забезпечення діяльності в сфері рекреації в нових економіко-правових умовах, оптимальна територіально-просторова організація середовища, яка забезпечить задоволення рекреаційних потреб, не порушуючи екологічної рівноваги в замському рекреаційному середовищі малого міста [2]. Функціонально-господарська підсистема рекреаційної системи районного рівня та рівня малого міста повинна включати в собі процеси, пов'язані з основними видами людської життєдіяльності. Виходячи з вище вказаного, складовими елементами даної підсистеми мають бути: рекреаційне споживання (рекреації), рекреаційне обслуговування, рекреаційне виробництво, комунікації, рекреаційне управління. Підсистема рекреаційної системи малого міста не може існувати ізольовано, сама по собі, її функціонування обумовлюється існуючими соціально-демографічною, виробничою системами, матеріальною інфраструктурою (замським середовищем) малого міста та системою управління (рис.1).

В зв'язку із тим, що рекреаційна система є керованою системою, то форми рекреації чітко визначаються: організована рекреація (реалізується туристичними бюро чи іншими подібними закладами, чи можливо, профспілковими організаціями); неорганізована (самодіяльна) рекреація - всякий з її видів, не запланований і не реалізований за участю якої-небудь спеціалізованої організації чи закладу, а такий, що відбувається за власною ініціативою громадян.

Організація рекреаційної системи може розглядатися в статичній чи в динамічній. Процеси можуть складатися з цілеспрямованих дій людей (рекреантів), і тоді можна говорити про організацію як функції управління, або складатися з природних фізичних процесів, тобто мати самоорганізуюче начало .

Для приведення рекреаційної системи малого міста в дію і забезпечення її розвитку необхідно відпрацювати певні механізми нормативно-правового і економічного забезпечення її життєдіяльності. Економічна частина сприяння процесу становлення та розвитку рекреаційної індустрії повинна складати спеціально розроблену програму – кластер.

Вперше феномен кластерів був детально вивчений і введений Майклом Портером у роботі «Міжнародна конкуренція», щоб показати властивість конкурентоздатності не тільки для окремих компаній, але і для цілих територій, регіонів і націй. Американський вчений М. Портер, фахівець в галузі кластерів, дає наступне визначення: «Кластери — це зосередження в географічному регіоні взаємопов'язаних підприємств і установ у межах окремої галузі». На основі вивчень про конкурентоспроможність можна дати визначення, що кластерна модель — це інструмент, який посилює здатність громад поліпшувати свій рівень життя. На сьогодні кластерний підхід застосовується при вирішенні ширшого кола завдань,

зокрема: як основа стимулювання інноваційної діяльності; під час аналізу конкурентоспроможності держави, регіону, малого міста, галузі; під час розробки програм регіонального та місцевого розвитку; як основа взаємодії усіх форм підприємництва.

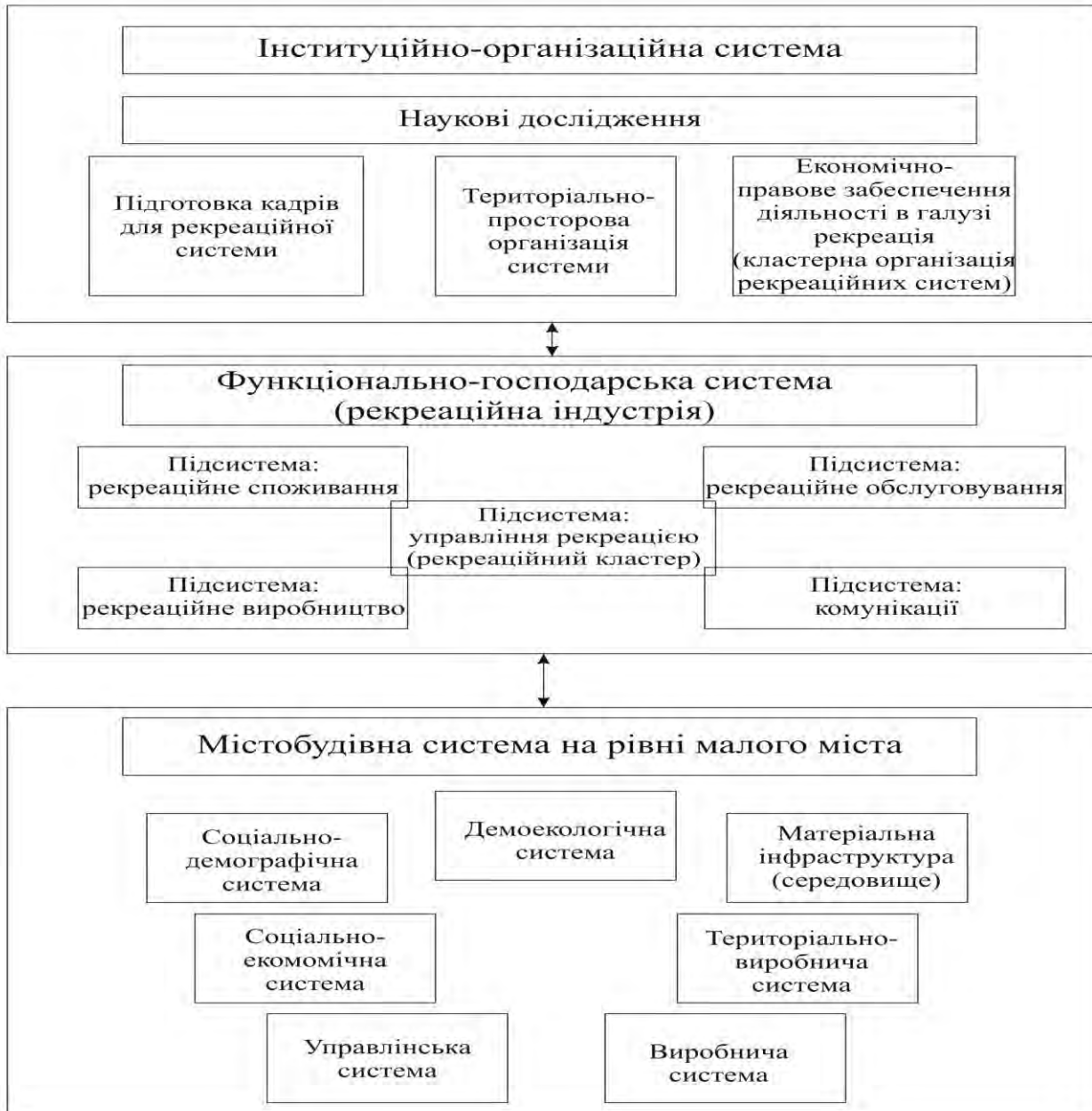

Рис. 1. Структура та зв'язки рекреаційної системи на рівні малого міста.

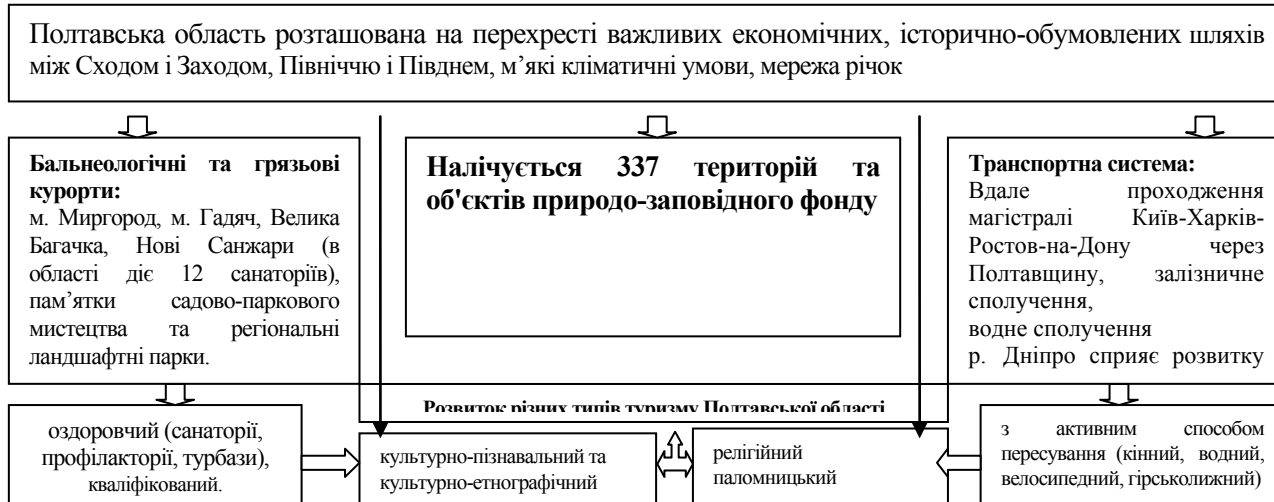
Крім цього кластер має сіткову структуру, пронизану горизонтальними й вертикальними взаємозв'язками між підприємствами основної галузі й обслуговуючими виробництвами, інфраструктурними послугами. Це значно відрізняється від вітчизняних уявлень про територіально-галузеві комплекси, які, як правило, монолітні й не інтегрують обслуговуючі виробництва [4].

З вище сказаного, можна дати визначення, що рекреаційно-туристичний кластер - це об'єднання рекреаційних та туристичних ресурсів, в якому всі його учасники отримують вигоду від спільних зусиль у вигляді більш широкого кола можливостей та кінцевого загального прибутку. В рекреаційно-туристичному кластері його учасники можуть злагоджено взаємодіяти між собою та владою, а також з партнерами в Україні та за кордоном, створюються більш вигідні умови для виробництва нових рекреаційно-туристичних продуктів та послуг, в результаті чого створюється інноваційне та ділове конкурентне середовище (таблиця 1).

Таблиця 1. Перспективи створення рекреаційно-туристичного кластера

Перспективи розвитку рекреації та туризму Полтавської області.

Активний розвиток рекреаційно-туристичного кластеру в Полтавській області дозволить укріпити та створити нові зв'язки з супутніми та допоміжними їх розвитку галузями промисловості та підтримуючими кластерами, наприклад, по виробництву спортивного та туристичного спорядження, продуктів харчування, напоїв, а також працюючих у сфері ЗМІ, охорони природи та культурної спадщини. Рекреаційно-туристичний кластер Полтавської області може стати одним з найефективніших засобів одержання прибутків, стимулювання ринкових відносин, активного впливу на розвиток сумісних галузей економіки, зайнятість населення, поліпшення роботи по охороні пам'яток історії, підвищення культурного рівня населення.

ВИСНОВКИ. З вище сказаного можна зробити висновок, що процес подальшого розвитку рекреаційних систем малого міста в Україні, зорієнтованих на експорт вражень, потребує наукових досліджень і обґрунтувань з точок зору багатьох фахівців, особливо тих, що представляють організаційно-правові, економічні, екологічні та архітектурно-містобудівні напрямки. На сьогодні інноваційною формою організації рекреаційної діяльності та використання рекреаційного та туристичного потенціалу малого міста, що покликана істотно поліпшити умови формування та функціонування туристичних центрів, є кластерна модель. Окрім підприємств у кластер включається соціум територіального утворення, створює додаткові взаємовигідні взаємини між підприємствами й населенням.

Література:

1. Лаврик Г.И. Методологические основы районной планировки. Введение в демоэкологю: учебник для вузов/ Г.И.Лаврик. – Белгород.: БГТУ им.В.Г.Шухова, 2006. – 118 с.

2. Світлана Січко. Термінологічний аспект визначення поняття «рекреація» - К.-2000р.
3. М. К. Лусе. Озеленение малых городов Латвии : Функциональные задачи и построения/ Лусе М. К.– Р., Знатне, 1978.- 103 с., ил.
4. О.М. Роїна .Законодавство України про екологію / О.М. Роїна (упоряд.). – 3-тє видав., перероб. і доп. – К.: КНТ, 2007 . – 472 с.

Аннотація.

В статтє рассмотрена структура и связи рекреационной системы на уровне малого города и наведена перспектива развития рекреации и туризма с кластерной организацией.

Summary.

In the article a structure and connections of the rekreacionnoy system is considered at the level of small city and the prospect of development of rekreacii and tourism is pointed with cluster organization.